

The article set performance concrete forming models oykonimiv given area in the nineteenth century. Were revealed spatial localization models populated places in the Vinnytsia region.

Key words: localization, oykonim, word-building model, suffix, productivity.

УДК 81'373.21

Марія Сороцька (Тернопіль)

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ МІКРОТОПОНІМІВ ПРИЙМЕННИКОВОЇ ТА СКЛАДЕНОЇ СТРУКТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

У статті здійснено аналіз структурних особливостей мікротопонімів Північної Тернопільщини прийменникової та складеної структури. Виявлено прийменникові конструкції, що є порівняно молодим типом назв і вказують на локалізацію „безіменних” об’єктів стосовно примітних. Складені (двочленні) конструкції у статті поділено за частиномовною приналежністю. У ході роботи було здійснено кількісний аналіз мікротопонімів.

Ключові слова: мікротопонім, складені (двочленні) конструкції, прийменникові формації, назви-орієнтири.

За структурою мікротопоніми Північної Тернопільщини поділяємо на прості (однолексемні), прийменникові та складені (двослівні). До простих (однолексемних) зараховуємо мікротопоніми, які мають просту чи складну основу, оформлену за лексикограматичною моделлю іменника чи прикметника в чоловічому, жіночому, середньому роді у формі однини чи множини [Лісняк: 12].

Об'єктом аналізу в сьгоднішній розвідці обрано прийменникові та складені за структурою мікротопоніми Північної Тернопільщини. Загальна кількість таких мікротопонімів на означеній території складає 2620 одиниць, що відповідно становить 40,5% від усіх зібраних нами мікротопонімів.

Складені (двослівні) варіанти назв вживаються в усіх класах топонімів, однак найбільшою мірою вони властиві саме мікротопонімії [Поляруш: 138]. Двочленні сполуки, зібрані нами на території Північної Тернопільщини, ми поділяємо за частиномовною приналежністю.

Двослівні конструкції найчастіше є атрибутивними сполуками, у яких другим, опорним словом виступає іменник, а першим – прикметник або числівник, значно рідше – сполучення опорного іменника із займенником, а в рідкісних випадках – сполучення іменника з іменником. Механізм творення цих словосполук передбачає складання двох самостійних синтаксичних елементів, які внаслідок топонімізації перетворилися у синтаксично неподільну одиницю [Сокол: 125]. Двочленні атрибутивні сполуки у наших матеріалах запрезентовані трьома основними моделями: 1) *прикметник + іменник*; 2) *числівник + іменник*; 3) *займенник + іменник*. Нижче розглянемо ці конструкції докладніше.

1) Модель *прикметник + іменник*. Зважаючи на мотиви номінації, прикметникові двочленні конструкції можна поділити на дві підгрупи: а) *якісний (рідше відносний) прикметник + іменник* (ця модель відповідає на питання *яким є об'єкт?*); б) *присвійний прикметник + іменник* (ця модель відповідає на запитання *кому належить об'єкт?*).

а) У першій підгрупі головне слово – іменник – географічний термін, а прикметник вказує на – *форму та розмір об'єкта*: *горб Велика Гора* (Ман.), *п. Високе Поле* (Кон.), *л. Горбатий Ліс* (Сош.), *г. Гостра Гірка* (В.Ілов.), *дол. Довга Долина* (Сур., В.Луб.), *горб Крутий Горб* (Ст.Ол.), *дол. Куца Долина* (Пахин.), *дол. Низькі Береги* (Зар.), *л. Широка Галява* (Дібров.), *горб Шута Гора* (Мих.);

– *розташування об'єкта*: *к. с. Верхнє Село* (Дібр.), *к. с. Верхній Кінець* (Бак.), *п. Задні Гони* (В.Луб.), *дол. Ліва Долина* (Ів.), *к. с. Нижній Кінець* (Бак.), *п. Середнє Поле* (Матв.), *кол. Центральний Колодязь* (Мис., Млин.);

– *характеристику мікрооб'єкта щодо часу його заснування*: п. *Давнє Поле* (Ониш.), сад *Молодий Сад* (Очер.), ст. *Новий Став* (Цецен., Уст.), пас. *Старий Зруб* (Млин.), горб *Старий Курган* (Вал.), ст. *Сучасний Став* (Сад.);

– *колористику об'єкта*: горб *Біла Гора* (Мих.), горб *Зелена Гора* (Млин.), к.с. *Золота Балка* (Ст.Ол.), л. *Синій Ліс* (Жол.), к.с. *Червоний Куток* (Іванч.), дол. *Червоний Місток* (Тат.), п. *Чорні Лози* (Дбрв.);

– *характер, структуру ґрунту*: горб *Глиняний Горб* (Дібров.), г. *Камінна Гора* (В.Ілов., Дбрм.), дол. *Мокра Долина* (Цецен.), дол. *Піскова Долина* (Ст.Ол.).

Всього на досліджуваній території нами зафіксовано 660 назв, що є сполученнями прикметників з іменниками, і це становить 59,5 % від усіх двочленних сполук. Найчастіше у мікротопонімах вживаються ад'єктиви на позначення форми та розміру об'єкта, часу його заснування, колористики об'єкта або місця його розташування.

б) Значно меншою є підгрупа анойконімів з атрибутивними сполуками посесивно-релятивного характеру, в яких атрибутивний компонент вжито у формі присвійного прикметника. Н. Сокіл зауважує, що всі сполуки такого типу – є відонімними утвореннями з посесивно-релятивними формантами *-ів* (*-ов-а, -ов-о, ов-е*), *-ин(а), -ськ* та ін. [Сокіл: 127]. Атрибутами мікротопонімів цієї підгрупи назв виступають: а) *християнські чоловічі та жіночі імена*: зем.уг. *Альошине Поле* (В.Вікн.), ст. *Гришин Став* (Ів.), маєт. *Данилів Град* (Стіж.), горб *Кащина Гора* (Борс.), кол. *Ласибеева Кирниця* (Тар), сад *Степанський Сад* (Дух.), кол. *Юльчин Колодязь* (Р.Гута), дол. *Янкова Долина* (Тет.); б) *слов'янські відателятивні особові власні імена чи пізніші прізвиська*: г. *Бабієва Гора* (М.Кун.), к.с. *Басів Кут* (Хотов.), к.с. *Грибів Гай* (Гнізд.), сад *Дриганів Сад* (Очер.), кол. *Качанова Криниця* (Гн.), зем.уг. *Крисинова Земля* (Перем.), горб *Собкова Груня* (Буд.), л. *Тремкова Просіка* (Уст), кол. *Колодязь Цьомин* (Криж.); в) *антропоніми, що походять від ателятивних означень особи*: клад. *Бабин Яр* (Ст.Вишн.), дол. *Дідова Долина* (Сад.), кол. *Дякова Криниця* (Тат.), горб *Жидівська Могила* (М.Заг.), яр *Ковалева Дебра* (Уг.), дол. *Кумина Долина* (Дібров.), п. *Попівська Вирубка* (Віл.), горб *Циганове Джерело* (Іква); г) *відойконімні означення*: клад. *Базаринський Цвинтар* (Баз.), дол. *Васьковецька Долина* (М.Сад.), г. *Гутиськова Шийка* (В.Ілов.), горб *Львівський Горб*

(Дв.), л. *Шильський Ліс* (Шил.). Усього нами зафіксовано 385 назв із присвійним значенням, що становить 34,7% від усіх складених двокомпонентних сполук. При творенні анойконімів для вираження присвійності у наших матеріалах найчастіше використовувався суфікс *-ів* (*-ов-а*, *-ов-а*, *-ев-а*), рідше – *-ськ-ий* (*-цьк-ий*), суфікс *-ин(-а)* застосовувався дуже рідко.

Отже, у мікротопоніміконі Північної Тернопільщини нами виявлено 1045 двочленних мікротопонімів, що творять сполуки *прикметник + іменник*, і становлять 94,2% від усіх мікротопонімів складеної структури. Найбільшою виявилася група анойконімів, атрибутом в яких найчастіше виступає якісний прикметник.

2) Модель *числівник + іменник*. Ця група анойконімів виявилася набагато меншою від попередніх. Належні сюди мікротопоніми ми також ділимо на дві підгрупи: а) *порядковий числівник + іменник*: бер. *Беріжки Другі / Беріжки Перші* (Красн.), п. *Друга Нива* (Сур.), л. *Друга Посадка* (Перед.), пров. *Друге Вікно / Перше Вікно* (Шил.), п. *Друге Поле / Перше Поле* (Лос., Кудл.), пас. *Другий Лісок / Перший Лісок* (Баз.), ст. *Другий Ставок / Перший Ставок* (Расл., Крутн.), зем.уг., п. *Перша Площа* (Юськ.). Всього засвідчено 46 сполучень з порядковим числівником, що дорівнює 4,1% від усієї кількості двочленних сполучень. Появу числівникових конструкцій зумовлювало існування кількох однотипних, найчастіше розташованих поруч, об'єктів у межах однієї території. Тому для їх розрізнення й з'являлися такого типу двочленні конструкції.

б) *кількісний числівник + іменник*. Визначена модель творення мікротопонімів використовувалася вкрай рідко, всього 11 назв, що утворені таким шляхом: л. *Дванадцять Паль* (Зрдч., Шим.), дол. *Дві Грудки* (Н.Луб.), клад. *Дві Тополі* (М.Біл.), л. *Три Дуби* (М.Сад.), зем.уг. *Три Кітці* (Баз.), в'їзд *Три Ялинки* (Моск.).

Усього нами виявлено 57 мікротопонімів, що утворені за моделлю *числівник + іменник*, що становить 5,1% від усіх мікротопонімів – двокомпонентних сполук. Найчастішими є двочленні конструкції, в яких опозицію творять порядкові числівники *перший/другий*.

3) Модель *займенник + іменник*. Ця група анойконімів Північної Тернопільщини виявилася найменшою (всього 7 анойконімів – 0,6%) і представлена такими прикладами: пас. *Своє Поле* (Міз.), к.с. *Тамтой*

Конець (Коб.), к.с. *Тамтой Куток* (В.Гор., Борщів.), к.с. *Той Куток* (В.Гор., Борщів.).

Усього на території Північної Тернопільщини нами виявлено 1109 мікротопонімів, що є двочленними конструкціями, утвореними за трьома основними моделями, які становлять 17,2% від усіх зібраних нами назв.

Характерними для мікротопонімії досліджуваного регіону є також применникові конструкції. Останні – це порівняно молодий тип назв, про що свідчить той факт, що той самий об'єкт може бути означений поєднанням різних применників з опорним словом, у залежності від місця знаходження номінатора. Такі іменування називають ще топонімами-орієнтирами або орієнтовними назвами [Карпенко: 21]. Д. Бучко зазначає, що назви-орієнтири вказують на локалізацію „безіменних” об'єктів стосовно примітних і загальновідомих на певній території об'єктів. Номінація цих „безіменних” об'єктів у значній мірі залежить від врахування чи не врахування місця знаходження номінатора: при врахуванні номінатора у структурі применникових конструкцій використовуються применники *за, під, перед, від*, а при не врахуванні – применники *на, в, між, при* та ін. [Бучко: 20].

У своєму дослідженні серед применникових конструкцій виділяємо:

а) *власне применникові*; б) *номінативно-применникові утворення*.

а) *Власне применникові сполуки* – це сполучення одного применника та загальної (власної) назви. При цьому головну роль у цьому сполученні відіграє применник, оскільки він творить локативне відношення об'єкта. Без применника власна назва входила б до низки мікротопонімів простої структури з винятково ідентифікуючими, індивідуалізуючими функціями, але без своєїрідної просторової [Сокіл: 120]. Номінація об'єктів здійснюється через безпосередню вказівку на конкретний об'єкт за допомогою применників.

І. *Мікротопоніми, при творенні яких враховано місце знаходження номінатора*.

Найчисельнішими у наших матеріалах виявилися мікротопоніми з применником *за*. Названий применник вказує, що іменований об'єкт знаходиться стосовно номінатора за іншим примітним об'єктом

[Бучко: 21]. Такі применникові конструкції мотивуються термінами на позначення: а) рельєфу місцевості, рослинного покриву та гідрографії: г. *За Безоднею* (Іванч.), п. *За Берегом* (М.Гл.), п. *За Гаєм* (Лоп.), п. *За Гіркою* (Борс.), пас. *За Горбок* (Шпик.), дол. *За Долиною* (Андр.), п. *За Дубами* (Расл.), п. *За Каштанами* (Бол.), п. *За Копанями* (Зар.), бер. *За Озериськами* (Бр.), пас. *За Садком* (Дбрм.), зем.уг. *За Скалою* (Опр.), п. *За Ямою* (Сосн.). Велика кількість мікротопонімів з применником *за* походять і від апелятивів на позначення культурно-історичних реалій: п. *За Вітраком* (Шушк.), урч. *За Ворітьми* (Іванк.), п. *За Гонами* (Пахин.), пас. *За Дворами* (Бр.), п. *За Лани* (Нов.), кол. *За Маєтком* (Вовк.), бол. *За Млином* (Юськ.), п. *За Конюшинею* (М.Гор.), зем.уг. *За Пасіками* (В.Кун.), зем.уг. *За Піскарнями* (Рад.), п. *За Фільварком* (Дбрм.). Широко у наших матеріалах представлені і відонімні утворення з применником *за*: бер. *За Бартухами* (Заруд.), зем.уг. *За Глинчуками* (Витк.), п. *За Данилом* (Коб.), г. *За Міхасями* (Расл.), п. *За Палійом* (Гриц.), кол. *За Фанькою* (Заруд.), горб *За Чемерисихою* (Гн.). Всього нами зафіксовано 211 назв з аналізованим применником, тобто 15,2 % від усіх применникових конструкцій. Це свідчить про високу продуктивність такої моделі применникових формацій.

Зафіксовано також велике число мікротопонімів з применником *біля* (*коло*), який виражає розташування іменованого об'єкта біля іншого примітного об'єкта або конкретної особи. В аналізованих конструкціях вживаються назви об'єктів: а) на означення рельєфу, рослинності та гідрооб'єктів: баз. *Біля Берізки* (Людв.), луг *Біля Верхів* (М.Ілов.), зем.уг. *Біля Дубка* (М.Гл.), пас. *Біля Ставу* (Стіж.), п. *Біля Струмка* (Шкроб.), пл. *Коло Баюри* (Вал.), кол. *Коло Берега* (Мус.), рів *Коло Гори* (Дзв.), кол. *Коло Липки* (Перед.), пас. *Коло Обриву* (Іван.), п. *Коло Осички* (Плис.), дж., ст. *Коло Соснини* (Гнізд., Гнізд.); б) культурно-історичних реалій: л. *Біля Бази* (Андр.), зем.уг. *Біля Вежі* (Заруд.), л. *Біля Крижу* (Криж.), п. *Біля Переїзду* (М.Гл.), п. *Коло Бригади* (Андр.), дол. *Коло Ванниці* (М.Ілов.), пас. *Коло Місточка* (Стр.), рів *Коло Штреки* (Баз.), кол. *Коло Фігури* (Борщів.); в) мешканців поселення: м.розв. *Біля Дахнюка* (Кон.), бер. *Біля Микитки* (В.Вікн.), м.розв. *Біля Пачкарів* (Вал.), клад. *Біля Сошищ* (Зал.), л. *Коло Бухмана* (Вовк.), яр *Коло Вегерихи* (Юськ.), дж. *Коло Гивка* (В.Рак.), зем.уг. *Коло Ясинка* (Тат.). Усього нами виявлено 378

мікротопонімів з прийменниками *біля (коло)* на означеній території, що дорівнює 27,3 % від усіх прийменникових мікротопонімів.

Мікротопоніми з прийменником *під*. Цей прийменник вказує, що іменованій об'єкт знаходиться перед об'єктом-орієнтиром зі сторони локалізації номінатора [Бучко: 21]. На досліджуваній території з цим прийменником вживаються мікротопоніми на позначення рельєфних, фітонімних та гідронімних особливостей місцевості: пас. *Під Берегами* (Стр.), п. *Під Березиною* (Заліс.), к.с. *Під Болотом* (Іква), м.розв. *Під Вербами* (Цецен.), *Під Горами* (Боршів.), к.с. *Під Криницею* (Хот.), пас. *Під Лугом* (Пот.), л. *Під Могилками* (Бр.), м.розв. *Під Липи* (М.Кун.). У наших матеріалах є також мікротопоніми, іменні основи яких вказують на культурно-історичні реалії: пас. *Під Асфальтом* (Шил.), п. *Під Будницьком* (Синяв.), п. *Під Границею* (Плис.), м.куп. *Під Міст* (Дбрв.), п. *Під Млинок* (Юськ.), п. *Під Нивою* (Синяв.), пас. *Під Цвинтар* (Стр.), п. *Під Шляхом* (Темн.). Відносно кількісною виявилася також група мікротопонімів з прийменником *під*, у яких стрижневе слово є онімом: п. *Під Баковеччиною* (Людв.), зем.уг. *Під Бодаки* (Ман.), л. *Під Ванжулів* (Іванк.), зем.уг. *Під Гнидавою* (Верб.), зем.уг. *Під Лищуками* (Дбрм.), пас. *Під Максимівкою* (Ч.-Зб.), кол. *Під Щаснівкою* (Білоз.), л. *Під Янківцями* (Ориш.), п. *Під Явірцем* (Дбрв.). Всього на досліджуваній території нами зафіксовано 92 назви мікрооб'єктів з прийменником *під*, що становить 6,6 % від усіх прийменникових конструкцій.

Невелику кількість назв на досліджуваній території творять мікротопоніми з прийменником *при (попри)*, всього засвідчено 7 таких одиниць (0,5 %): пас. *При Асфальті* (М.Берез.), кол. *При Березі* (Витк.), пас. *При Дорозі* (Літ.), кол. *При Кінці* (Зрдч.), гай *При Полі* (Дзв.), пас. *Попри Ліс* (М.Берез.).

Непродуктивними виявилися також наступні моделі мікротопонімів: — прийменник *проти* + іменник: ст. *Проти Веселівки* (Ів.), кол. *Против Кантори* (Дбрв.), кол. *Против Цваха* (Красн.), п. *Против Ядамихи* (Красн.); прийменник *перед* + іменник: л. *Перед Ковпаком* (Н.Луб.), п., неуг. *Перед Селом* (Крутн., Крутн.); прийменник *поза* + іменник: дж. *Поза Річкою* (В.Гор.), бер. *Поза Селом* (Розт.). Усього виявлено 10 мікротопонімів аналізованих моделей, що становить 0,7 % від усіх прийменникових назв Північної Тернопільщини.

II. Мікротопоніми, при творенні яких не було враховано місце знаходження номінатора.

Мікротопоніми з прийменником *на* представлені у наших матеріалах найчисельніше, і вживаються вони для означення місцевості, на якій чи поблизу якої знаходиться об'єкт [Подольская: 50]. Такі прийменникові конструкції мотивовані назвами на позначення: а) рельєфних, фітографічних та гідронімних особливостей місцевості: к.с. *На Багні* (Очер.), пас. *На Берега* (Бол.), пас. *На Болотах* (Коб.), м.куп. *На Вербі* (Дв.), пас. *На Вертепі* (В.Вікн.), пас. *На Лісок* (Сніг.), зем.уг. *На Лугах* (Крутн.), пас. *На Обононі* (Мишк.), пас. *На Скалах* (М.Берез.), п. *На Стену* (В.Заг.), пас. *На Суницях* (Шкроб.); б) культурно-історичних реалій: ст. *На Асфальті* (Лішн.), урч. *На Десятинах* (В.Гор.), кол. *На Зрубі* (Підг.), п. *На Сіножатях* (Боляз.), м.розв. *На Скренті* (Богд.), л. *На Церквиску* (Об.); г) відонімних утворень: п. *На Базильках* (Кути), ст. *На Гнидавій* (Кох.), пас. *На Закарпаття* (Рид.), пас. *На Ковалиху* (Заліс.), п. *На Пазюці* (Боляз.), яр *На Терefeї* (Дбр.), м.розв. *На Тивонюковому* (Бак.), м.куп. *На Шимківцях* (Зрдч.). Усього нами виявлено 406 назв із прийменником *на*, що становить 29,3 % від усіх прийменникових утворень.

На другому місці, за кількістю уживаних номенів, є мікротопоніми з прийменником *в* (у). Аналізований прийменник має подібну із попереднім семантику – номінативний об'єкт знаходиться в межах просторового охоплення об'єкта-орієнтира [Бучко: 21]. Вживаються такі назви мікрооб'єктів для окреслення: а) рельєфу, фітооб'єктів, гідрооб'єктів та характеру ґрунтів: бір *В Бір* (Ст.), дол. *У Вивозі* (Вол.), кол. *У Вільхах* (Об.), пас. *В Глиниську* (Бол.), дж. *В Жолубах* (Бр.), п. *В Могилах* (М.Куск.), г. *В Річці* (В.Гор.), кол. *В Ямі* (Яким.), пас. *В Ясенині* (Заліс.); б) культурно-історичних реалій: кол. *В Гулиці* (Міз.), м.розв. *У Клубі* (Синяг., Расл.), кол. *В Пасіці* (Заліс.), м.розв. *У Школі* (Пахин.). На досліджуваній території нами виявлено ще 180 назв із прийменником *в* (у), що становить 13 % від усіх прийменникових конструкцій.

Доволі помітну групу в мікротопонімії досліджуваного регіону складають назви з прийменником *до*, що мотивовані термінами на позначення рельєфу, рослинності, гідрографії: л. *До Берези* (Тих.), кол. *До Вільхів* (Мус.), пас. *До Грушки* (Колод.), кол. *До Журавля*

(В.Вікн.), г. *До Круглика* (Мус.), м.куп. *До Річки* (М.Дед.). Однак основну масу мікротопонімів з прийменником *до* творять відонімні утворення: м.розв. *До Алексеїхи* (М.Кун.), кол. *До Бочара* (В.Луб.), кол. *До Дідушина* (Хом.), кар. *До Киданець* (Макс.), м.розв. *До Лісандра* (В.Лов.), пас. *До Рибачихи* (Уст.), п. *До Сісіновського* (Лоз.), м.розв. *До Терентія* (М.Вікн.), бер. *До Шумська* (Жорд.). У наших матеріалах засвідчено всього 64 назви з таким прийменником, що дорівнює 4,6 % від усіх прийменникових назв.

Мікротопоніми з прийменником *над* (*понад*) складають незначну кількість одиниць і вказують на те, що названий об'єкт знаходиться вище за течією річки від іншого примітного об'єкта [Сокіл: 123]. Антонімічною парою до попереднього виступає прийменник *понад*. Обидва форманти творять невелику кількість мікротопонімів на позначення в основному рельєфу та гідрографії місцевості: ст. *Над Дорогою* (Лішн., Яким.), луг *Над Перетоком* (Сад.), горб *Над Сосниною* (Гнізд.), бер., к.с. *Над Ставом* (Кут., Дбрв.), окоп *Над Шляхом* (Міз.), бер. *Понад Річечкою* (Решн.), пас. *Понад Посадку* (Моск.), пас. *Понад Сад* (В.Вікн.). Усього нами виявлено 14 назв з аналізованими прийменниками, що становить 1 % від усіх прийменникових назв.

Невеликою кількістю назв об'єктів означуваної території презентуються моделі: мікротопонім + прийменник *по*: л. *По Горах* (М.Кун.), м.розв. *По Дядьках* (Кох.), окіп *По Полях* (Рад.), кол. *По Центрі* (М.Кун.), пас. *По Шляху* (В.Куск.); мікротопонім + прийменник *між* (*межи*): бер. *Межи Лисами* (Нов.), зем.уг. *Межи Ровами* (Опр.), яр *Межи Сосною* (Вовк.), пас. *Між Рови* (Крас.), пас. *Між Селом* (Білокр.); мікротопонім + прийменник *з*, *з-під*: к.с. *З Гори* (М.Берез., Коб.), дж. *З Горів* (Лоп.), дж. *З-під Гори* (Мус., В.Вікн.), всього нами знайдено 21 назву, що утворена з допомогою означених моделей, тобто 1,5 % від усіх прийменникових формацій.

Як бачимо, прийменникові конструкції дуже часто використовуються в мікротопонімії Північної Тернопільщини. Нами записано 1383 назви з різноманітними прийменниками, що становлять 21,4% від усіх зібраних мікротопонімів досліджуваної території. Найпродуктивнішими для творення мікротопонімів означеного регіону виявилися прийменники *за*, *біля* (*коло*), *під*, *на*, *в* (*у*), які найчіткіше окреслюють розташування об'єкта в просторі.

б) *Номінативно-прийменникові* сполуки складаються із прийменника (в окремих випадках навіть кількох прийменників) із цілою синтаксичною конструкцією для більшої конкретизації місця розташування мікрооб'єкта. Ця група анойконімів Північної Тернопільщини виявилася несподівано великою.

Модель *прийменник + прикметник + іменник*: л. *Біля Грубої Липи* (Дібров.), дж. *В Глибокій Долині* (Кон.), пас. *До Червоного Містка* (Тат.), кол. *Коло Білої Криниці* (М.Вікн.), зем.уг. *Коло Доськового Саду* (Дбрм.), п. *Коло Святої Теклі* (Зар.), п. *Коло Стахових Корчів* (Кин.), п. *На Великій Лані* (Опр.), к.с. *На Зелену Криницю* (Моск.), горб *На Панському Палаці* (Пот.), пас. *На Ярого Горах* (Крутн.), дол. *Під Красною горою* (Бол.), бер. *Під Ходацькою горою* (Сур.). У межах номінативно-прийменникових сполук аналізована модель виявилася найчисельнішою, нами зафіксовано 64 назви цієї конструкції, що становить 50 % від усіх номінативно-прийменникових назв.

Чисельною у наших матеріалах виявилася також конструкція *іменник + прийменник + іменник*: дж. *Джерело з Рудки* (Гн.), кол. *Керниця коло Каплиці* (Боляз.), клад. *Кладовище за Селом* (Іван.), кол. *Колодязь у Центрі* (Дун.), бол. *Мочар коло Хреста* (Бод.), пров. *Провалля за Антосею* (Шушк.), бір. *Сосна попід Річку* (Лопуш.), підз.х. *Тонеля коло Церкви* (Перед.), горб *Хрест на Межі* (М.Дед.), м.куп. *Яма коло Школи* (Дбрв.). Нами записано 30 мікротопонімів аналізованої конструкції, що становить 23,4 % від усіх назв такого типу.

Трохи меншою кількістю одиниць запрезентована конструкція, що представлена сполученням *прийменник + іменник + іменник*: кол. *В Кінці Села* (Баз.), л. *В Михайлівці Ліс* (Загір.), підз.х. *Коло Костя Похилки* (Рохм.), л. *На Гниловій Восовець* (М.Кун.), пас. *Під Ланівцями Горбочки* (Гриньк.), мог. *Під Церквою Фігура* (Дбрм.), м.розв. *У Баби Оліянки* (В.Гор.). На території Північної Тернопільщини виявлено тільки 20 мікротопонімів цієї моделі, що дорівнює 15,6 % від усіх зафіксованих номінативно-прийменникових конструкцій.

Інші трьохкомпонентні моделі номінативно-прийменникових конструкцій у наших матеріалах представлені одиничними прикладами: *прийменник + числівник + іменник*: п. *За Трьома Липами* (М.Біл.), п. *На Двох Ризах* (Юськ.); *прийменник + іменник + прикметник*: неуг. *Коло Сави Макарчикова* (М.Заг.), пас. *У Пані*

Дембінської (Кон.); прикметник + прийменник + іменник: бір Соснова На Долинах (Вал.).

Нами зафіксовані також одиничні чотирьохкомпонентні конструкції: прийменник + іменник + прийменник + іменник: яр За Греблю в Ровах (Корд.), мог. У Ванюші на Городі (Пахин.); прикметник + іменник + прийменник + іменник: кол. Велика Курниця коло Барабольки (Колод.); іменник + прийменник + числівник + іменник: кол. Криниця коло Трьох Тополь (Білоз.); іменник + прийменник + прикметник + іменник: оз. Озерце коло Старого Млина (Зар.); іменник + іменник + прийменник + іменник: клад. Цвинтар Петлюри на Дорозі (Полян.), усього виявлено 14 мікротопонімів таких моделей, тобто 10,9 % від усіх номінативно-прийменникових назв. На досліджуваній території нами зафіксовано всього 128 мікротопонімів, що представляють номінативно-прийменникові конструкції, і це становить майже 2% від усіх зібраних нами назв. Найхарактернішою номінативно-прийменниковою конструкцією для мікротопонімікону Північної Тернопільщини виявилася модель прийменник + прикметник + іменник.

Отже, на території Північної Тернопільщини прийменникові сполуки порівняно часто використовуються для творення мікротопонімів. Нами виявлено 1511 таких одиниць, що становить 23,4% від усіх зібраних на означуваній території мікротопонімів.

ЛІТЕРАТУРА

- Бучко: Бучко Д. Г. Анойконіми сіл давнього Любачівського повіту // Mikrotoponimia na pograniczach językowo-kulturowych. Lublin, 2005. – С. 17-23.
- Карпенко: Карпенко Ю. А. Топонімія Буковини // Дисертація на здобуття вч. ступеня доктора філолог. наук. – Чернівці: 1967. – 520 с.
- Лісняк: Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля: Автореф. дис... канд. філол. наук. – Ужгород, 2004. – 21 с.
- Подольская: Подольская Н. В. Типовые восточнославянские топоосновы. Словообразовательный анализ. – М.: Наука, 1983. – 160 с.
- Поляруш: Поляруш Т. Структура і функціонування складених назв у різних класах топонімів // Наукові записки Тернопільського

державного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – Вип. I. – С. 138-142.

Сокіл: Сокіл Н. Мікротопонімія Сколівщини. – Львівський нац ун-тет ім. Івана Франка. Інститут народознавства НАН України. – Львів, 2008. – 180 с.

Maria Sorotska. The structural peculiarities of compound and prepositional microtoponyms of the northern part of Ternopil region

The structural peculiarities of compound and prepositional microtoponyms of the northern part of Ternopil region are analyzed in this article. It was found, that the prepositional constructions is comparatively new type of names and indicates into the localization of "nameless" objects with reference to noteworthy objects. The compound (binomially) constructions are separated according to parts of speech. In the process of work the quantitative analysis of microtoponyms was done.

Key words: microtoponym, compound (binomially) construction, prepositional structure, reference name.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

УДК 81'373.46+251

Ольга Петришина (Тернопіль)